

«diligere, laedere neminem.» E converso, ex vitiosis connubiis magna sequuntur incommoda: «Hoc fonte multiplex derivata perniciosa, non modo in privatis familiis, sed etiam in civitates influxit.» Igitur si ad alios irritandos impediendosque contractus inest republicae potestas, ad Matrimonium simili modo impediendum non est ei deneganda.

4.° Quod inde etiam confirmatur: quia ceteri contractus, si perniciose initi fuerint, possunt saltem dissolvi, et mala inde orta partim devitari. Atqui Matrimonium valide initum dissolvi vetat jus naturae: ergo potestatem efficiendi ne ab initio valide contrahatur debet republica habere.

167. Obj. 1.° Principis auctoritas bona tantum subditorum, non eorum personas et voluntates, potest attingere: ergo nequit irritare Matrimonia.

Resp. Negro *ant.* Potest enim personas juste ad militiam et alia socialia cogere officia; potest justis legibus moraliter obligare, et inde moralem libertatem ad plurimos actus demere.

168. Obj. 2.° Matrimonium est contractus divinus, id est, naturaliter, Deo auctore, institutus: sed in jure divino nihil possunt principes: ergo.

Resp. Dist. *ant.* Secundum suam speciem seu naturam est Matrimonium contractus divinus; conc. In fieri, seu secundum ejus causalitatem; nego. Celebratur enim Matrimonium, sicut ceteri contractus, partium consensu: consensus autem est humanae libertatis actus, non naturae institutum. Non ergo contractum divinum seu naturalem mutat legislator, sed humanam ac positivum, dum condiciones praescribit, sine quibus consensus externus contrahendum moralem obligandi effectum non habeat.

CAPUT IV.

De causa et praeparatione Matrimonii.

Natura cognita Matrimonii, ejusdemque proprietatibus, planior via erit ad causam et praeparationem ipsius explicandam: cognitio enim effectus ad causae notitiam obvium ducit. Jam vero causa immediata Matrimonii non alia est quam conjugum consensus.

ARTICULUS I.

De consensu necessario ad Matrimonium.

THESIS XXI.

Ad Matrimonium requiritur: a) consensus mutuus conjugum; b) deliberatus, seu liber; c) exterius significatus; d) et de praesenti.

169. a) 1.° pars patet. 1.° Floren. Concilium (1) ait: «Causa efficiens Matrimonii est mutuus consensus.»

2.° Essentia Matrimonii, ut supra (2) dictum est, in illo vinculo stat, quod ex associatione viri et mulieris in ordine ad generationem exurgit. Atqui associatio hominum ad finem aliquem communiter assequendum exigit consensum, et quidem mutuum, quatenus alter alterum in socium acceptat, et se in socium tradit; ergo.

3.° Absque mutuo consensu repugnat amicitia, et mutuum officiorum communicatio: atqui haec pertinet etiam ad Matrimonium: ergo.

170. b) II.° pars prob. 1.° Homines non obligantur naturaliter ad Matrimonium et gravissima onera ipsius, ut diximus (3); imo majoris est perfectionis ab eo abstinere. Atqui onera et obligationes non necessaria debent libere acceptari: ergo.

2.° Matrimonium est contractus, ut supra probatum est, ex quo alter alterius evadit dominus et quidem jure naturae. Sed ad omnem contractum opus est consensu libero, ut moralis oriatur subjectio: ergo.

3.° Ex priori parte sequitur. Nam requiritur consensus: sed consensus humanus est per se liber; ergo.

4.° Ecclesia invalidum fecit Matrimonium ex gravi et injusto initu metu; ergo libertas summe necessaria est ad Matrimonii contractum.

5.° Matrimonium directe et per se ad bonum commune speciei, id est, conservationem et propagationem naturae humanae pertinet. Sed Deus, ad quem spectat bono speciei humanae providere, noluit homines ad Matrimonium cogere, nec obligare: ergo multo minus poterunt principes quicumque, quibus speciei humanae cura nulla

(1) Decr. pro *Arm.*—(2) Thes. VIII, n. 52.—(3) Thes. III, n. 21.

tenuis fuit commissa, homines ad Matrimonium cogere vel etiam obligare.

171. c) III.^a pars prob. 1.º Florentinum docet (1): «Causa efficiens Matrimonii est mutui consensus per verba expressus.»

2.º Debent conjuges per Matrimonium exterius uniri, ad actus scilicet externos: sed id fieri nequit nisi consensus, qui est naturaliter occultus et internus, exterius prodatur; ergo.

3.º Praescribit Ecclesia pro valore contractus, ut etiam solemniter et coram testibus consensum suum conjuges explicent. Ergo potiori jure oportet ut ad invicem et exterius consentire in societatem conjugalem declarent.

172. d) IV.^a pars prob. 1.º Ait Florentinum (ibid.): «Consensus per verba de praesenti expressus.»

2.º Ut actu fiat Matrimonium, debet et actu, physice vel moraliter, ejusdem existere causa. Sed causa est consensus exterius manifestatus de ipso contrahendo Matrimonio; ergo consensus et manifestatio ipsius debet actu fieri, seu de praesenti.

Confirm. Matrimonium ex se indifferens est ut sit nunc, vel in posterum, vel nunquam. Ergo debet a sua causa, id est, consensu determinari: sed consensus in posterum de Matrimonio nullam habet connexionem cum eo quod sit nunc; ergo ut fiat actu matrimonium, consensus debet esse de praesenti, et proinde, ejusdem etiam manifestatio.

173. Obj. Deus habens supremum omnium dominium potest plenam conferre potestatem mutuum viro et mulieri, nullo praecedente eorum consensu; sicut cuique usum et potestatem dedit suarum facultatum et membrorum. Sed, ea accepta potestate, habebitur Matrimonium, et legitimus erit usus ipsius: ergo consensus non est necessarius. Similis urget ratio pro principe societatis, qui altum habet dominium erga cives, eorum corpora, vitam et bona, quatenus necessum fuerit societatis conservationi.

Resp. Concessa *maj.* Dist. *min.* Habebitur Matrimonium essentialiter et adaequate sumptum; nego, Inadaequate et quoad effectum, seu legitimam actus; conc. Facile distinctio intelligitur ex iis quae de essentia diximus Matrimonii (2). In vinculo ex associatione in ordine ad propagationem orto stat essentia Matrimonii; ex eo autem vinculo nascitur, jure naturali, potestas mutua inter virum et mulierem nexum illum perficiens. Proinde, si ejusmodi potestas a Deo immediate procederet, non autem ab illa associatione, quae per mutuum viri et mulieris perficitur consensum, non fieret proprie dictum Matrimonium. *Relinquet homo patrem et*

(1) Decr. pro *Arm.*—(2) Thes. VIII, Schol. II, n. 57.

matrem. et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una: hoc quidem est Matrimonium, quod plane ab eo differt: «Divelletur homo a patre et matre, et tradetur ab alio uxori suae.»

Deinde nego paritatem et illationem pro civilibus principibus. Non enim potestatem habent in corpora civium in ordine ad propagationem speciei, ut possint tale dominium ab uno ad alium transferre: regimen quippe societatis ipsis est commissum, non autem speciei propagatio: atqui Matrimonium secundum se non est actus societatis civilis, neque actus individui per se sumpti, sed actus naturae in duobus diversi sexus individuis ab bonum speciei tendens: pendet ergo directe ab Auctore naturae, ut causa extrinseca; et a duobus diversi sexus individuis, ut principis intrinsicis. Si ergo Deus consensui, seu amori libero conjugum, concessit societatem conjugalem perficere, ut vere et permanenter et naturaliter fierent una caro; a fortiori principes civiles, ad quos speciei cura non pertinet, debent libertati civium omnino sinere Matrimonii inveniendi facultatem. Nihil enim ad id conferre potest altum dominium. Non quidem directe in ipsum Matrimonium; cum sit vinculum ex mutua viri et feminae associatione formaliter ortum: neque in jus ad corpora pro conjugali actu; quia tale jus non est in civibus nisi consequenter ad legitimam sexuum unionem, ideoque caret fundamento, seu materia ex qua, dominium altum, nisi legitimum praesupponatur Matrimonium. Illud quidem prae oculis in hac re firmiter tenendum: jus in corpora in ordine ad generationem, non inesse individuis, neque ab iisdem oriri aut communicari; sed a Deo procedere Auctore naturae, legitime perfecta sexuum unionem, seu associationem, ut de natura agentes Matrimonii explicatum fuit.

THESIS XXII.

Metus etiam gravis et injustus non ita opponitur libertati consensus, ut invalidum jure naturae efficiat Matrimonium.

174. Nota. I. Duplex habetur de hac re sententia probabilis: prior tenet jure naturae invalidari Matrimonium ex tali metu initum; ita Scotus, S. Bonaventura, S. Antoninus, etc. Altera ait, solo jure ecclesiastico fieri invalidum: hanc teneant Sotus, Navarrus, Enriquez, Sanchez (1), etc.

II. Actus violentus, seu coactus, duplici modo dicitur: absolute et conditionate. Absolute violentus est qui ab extrinseco procedit;

(1) De Matr. l. 4, disp. 14.

ut si christianus ante idolum rapiatur, et impulsu eum prosternant: hoc violentum definitur ab Aristotele: «Quod fit ab extrinseco, passivo non conferente vim.» Hoc modo nullus actus voluntatis est violentus, ut omnes docent cum D. Thoma (1), cum sit vitalis, ideoque ab intrinseco; verum alii actus, qui a voluntate impetrantur, ut ambulare, etc., possunt quidem coacti existere. Violentus secundum quid dicitur actus, qui absolute quidem est voluntarius, et ideo ab intrinseco procedit, sed nisi metus impelleret, voluntas illum nollet. Haec quidem violentia non impedit libertatem et rationem culpae, ut communiter cum D. Thoma (2) docent theologi.

III. Metus est fuga, cum mentis perturbatione aliqua, mali imminenti. Multiplici modo potest accidere, quod videre licet apud Sanchez (3); sed praecipue solet, ad rem praesentem, dividi metus in eum qui cadit in virum constantem, et cadentem in virum inconstantem. Prior solet etiam appellari metus justus, probabilis, gravis; secundus, e contra, injustus, improbabilis, levis seu vanus: etenim ille talis est, ut possit etiam cum virtute constantiae et fortitudinis sociari; e contra, posterior cum hisce virtutibus stare nequit.

175. Prob. 1.º Non minus libera est voluntas consentiens propter gravem metum injuste incussum, quam si juste terreatur a causis liberis, vel naturalibus; ergo si in hoc casu, vere ac libere vult ac valide contrahit Matrimonium, ut omnes fatentur, idem dicendum, perpenso jure naturae, licet metus sit injustus.

2.º Aliqui homines vitiosae indolis non minus saepe perturbantur metu aliquo levissimi mali, quam viri constantes metu gravi: puta, avarus, levis lucri amittendi timore, se aliosque frequenter non parum exagitat. Atqui metum ejusmodi levem ac injustum invalidare Matrimonium nemo dicit; ergo neque metus gravis, quatenus imminuit consensus libertatem, potest illud invalidum jure naturae reddere.

Confir. Baptismus etiam exigit, ut valide suscipiatur, liberum adulti consensum. Atqui si metu gravi, etiam injusto, suscipiatur, non ideo est invalidus (4); ergo neque Matrimonium, jure naturae perpenso.

176. Obj. 1.º Quod metu acceptatur est violentum, et violentum nequit esse perpetuum. Sed Matrimonium debet in perpetuum durare: ergo metus ejus naturae opponitur, et ideo est jure naturae nullum, si metu gravi contrahatur.

(1) 1, 2, q. 6, a. 4.—(2) Ibid. a. 6.—(3) De Matr. Disp. 1, lib. 4.—(4) Cap. Majores, de Baptismo.

Resp. Dist. *maj.* Violentum absolute nequit esse perpetuum; conc. Si sit violentum tantum secundum quid; nego, vel subd. Non potest ita commode esse perpetuum; conc. Non potest simpliciter durare; nego. Id igitur ostendit, recte ab Ecclesia ea Matrimonia invalidari.

Obj. 2.º Donationes, quibus transfertur dominium, debent esse plene liberae; et inde donationes metu extortae obligant ad restituendum. Sed Matrimonium est quaedam traditio, qua transfertur corporis dominium: ergo jure naturae debet esse plene liberum, ut validum fiat.

Resp. Dist. *maj.* Obligant ad restitutionem, quia invalidae sint; nego. Quatenus irritari possunt; conc.

177. Obj. 3.º Lex naturae postulat ut cujusvis injuriae fiat compensatio. Sed injuria Matrimonii coacti nequit resarci nisi illud irritando; nam deinde dissolvi non potest; ergo ex ipsa lege naturae debet esse irritum Matrimonium metu gravi celebratum.

Resp. Dist. *maj.* Ut fiat compensatio per bona ejusdem; ordinis; nego. Compensatio qualis fieri valeat; conc. Sic, ex, gr., occisio hominis, defloratio virginis, Baptismus coactus, etc., per bona ejusdem generis resarci non possunt, imo saepe nullo modo.

ARTICULUS II.

De consensu conditionato.

THESIS XXXII.

Matrimonium contrahi potest consensu conditionato, ita ut, conditione purificata, non opus sit alio consensu.

178. Nota. I. Consensus potest, praeter ipsum Matrimonium, aliquid aliud simul attingere cum eodem connexum: quae connexio talis esse potest, ut suspendat consensus efficaciam, ideoque et Matrimonium; vel, e contra, ut sit tantum concomitans.

Sic: a) potest consensus respicere modum alienius obligationis; puta, duco te, ut divitias tuas conferas mihi. b) Per modum causae; sicut si dicat, contraho tecum, quia nobilis es. c) Demonstrando qualitatem aliquam; ut, duco te, quae es primogenita, virgo, etc. d) Per modum conditionis, seu rei suspendentis contractum, quia sine illa non vult contrahere; ut, tecum contraho, si parentes annuerint, etc.

II. Conditiones variae existunt. Aliae sunt generales, quia intrinsece supponuntur in omni contractu. Inter speciales, aliae sunt necessario implicitae; ut, contraho si non sis consanguinea. Quaedam sunt extrinsecae. Quae vel necessario eveniunt; ut, duco te, si mane elucescat: vel impossibiles sunt; ut, si manu coelum tetigeris. Aliae sunt contingentes et possibiles: et quidem vel indifferentes, vel honestae, vel turpes. Si autem sint turpes, aut adversantur substantiae, et bonis Matrimonii; ut, contraho tecum, si oblikeris ad impediendam generationem; aut non adversantur; ut, duco te, si favorem praestiteris ad furtum faciendum.

III. Regula generalis est: quotiescumque verus absit consensus, quamvis in foro externo praesumatur extitisse, non est Matrimonium.

179. I.^a pars prob. 1.º In aliis contractibus, et quibusvis donationibus, validus et efficax est consensus conditionatus: ergo idem dicendum de contractu Matrimonii.

2.º Qui conditionate consentit in Matrimonium, non minus consentit, quam ille qui absolute assentitur. Si ergo absolutus assensus perficit Matrimonium, pari ratione et conditionatus. *Ant.* prob. Ideo minus consentiret qui sub conditione consentit, quia vel talis solum vult conditionem; vel minus vult Matrimonium qui illud non nisi cum illa conditione vult; vel quia consensus manet suspensus. Sed ex nullo capite dici potest quod minus velit; ergo. *Min.* patet. Nam primum dici nequit, quod solum velit conditionem; quis enim dicit, nolle eum vendere, qui non vult nisi tanto pretio vendere? Neque secundum dici potest; nam potest Matrimonium, sub illa conditione, esse tam appetibile, imo magis, quam sine illa. Nec tertium quicquam probat; quia suspensio, posita conditione, cessat; ergo tantum exinde deduci potest, non posse fieri Matrimonium, donec conditio non ponatur, quod fatetur.

180. II.^a pars. *Nota.* Plures, gravesque AA. putant, posita conditione, iterandum esse consensum; quia hic debet, in contractu Matrimonii, esse de praesenti: dum autem conditio contingenter se habet, consensus respicit futurum, nempe, casum quo purificetur conditio. Ita sentiunt D. Thomas (1), D. Bonaventura, Durandus, Victoria, Enriquez, Suarez (2), et alii plures tum ex theologis, tum ex jurisperitis; quam opinionem jure vocat Sanchez probabilissimam. Nostram autem ipse tuetur, ut multo probabiliorem, et communiorem inter DD. juris; multi etiam theologi eam tenent.

(1) 4, dist. 29, Q. un. a. 3, q. 3.—(2) De Relig. tom. 3, l. 6, c. 12, n. 18.

181. Prob. 1.º Ceteri contractus cum consensu conditionato initii, impleta conditione, perficiuntur, ut omnes fatentur: ergo idem censendum de Matrimonio. Nec dicas: hic contractus est sacramentum. Nam frivolam esse rationem hanc, recte respondet Sanchez, idque fatetur Suarez (ibid.) dicens: «Haec ratio non satisfacit, quia in sacramento Matrimonii ex jure divino nihil requisitum est, ex parte consensus et significationis ejus, ad valorem sacramenti, nisi quod est requisitum ad valorem contractus.»

2.º Si dicat alter conjux, te accipio si tu me accipias, alio acceptante, fiet Matrimonium; atqui tamen ille consensus erat e conditione futura pendens; ergo non aliud requiritur, posito consensu conditionato, nisi ut purificetur conditio. Major patet; nam ea conditio semper implicite supponitur in conjuge prius consentiente, quin cogatur rursus consentire: ergo si exprimatur eadem conditio, non minus perficietur Matrimonium.

182. 3.º Testatur Fagnanus (1), hanc sententiam declarasse et adprobasse Pium V et Clementem VIII.

SCHOLIA.

De conditione praesenti vel praeterita et necessaria.

183. I.^a Si conditio consensui adjuncta non sit de re futura, sed praesenti vel praeterita; non suspenditur Matrimonium.

Aperte patet; nam talis conditio non est contingens, sed determinata: ergo et determinatur Matrimonium cum eadem connexum, ita ut sit vel non sit, quatenus est, vel non est conditio e qua dependet.

184. II.^a Si fuerit conditio necessaria, statim, per se loquendo, valet Matrimonium.

Nam talis conditio est jam natura sua in unum determinata: ergo et consensus ab ipsa pendens, ideoque et Matrimonium: hinc iudicatur in foro externo poni talem conditionem, non ad suspendendum consensum, sed ad ejus firmitatem innuendam.

Dixi *per se*. Nam si contrahens nesciret esse conditionem necessariam, vel mens ipsius foret Matrimonium cum existentia actuali conditionis connectere; suspenderetur etiam consensus et Matrimonium.

185. Obj. 1.º Multo magis obstant determinationi consensus

(1) In c. *Super eo*, l. 5, n. 56.

conditiones physice impossibiles, vel etiam moraliter, seu turpes, quam honestae et indifferentes. Atqui illae ex jure non suspendunt consensum et Matrimonium, habenturque ut non adjectae: ergo neque suspendunt ceterae conditiones.

Resp. Dist. *Maj.* Si tales conditiones serio apponantur, et animo suspendendi consensum juxta illarum actuationem; conc. Si joco statutae fuerint, vel mere concomitanter ad consensum: nego quod magis obstant. Jam vero id in foro externo supponitur, et ideo sententia fertur in favorem, seu pro existentia Matrimonii, nisi probetur, serio fuisse eas conditiones indicatas. Notat autem Sanchez, necessum esse, quod contrahentes sciant has conditiones turpes vel impossibiles haberi ab Ecclesia ut non adjectas: sic enim tamquam joco appositae tunc jure censentur.

186. Obj. 2.º Rogatus Pontifex (1), an qui contraxit sub conditione, si pater voluerit, sit, impleta conditione, cogendus consummare Matrimonium? Respondit: non esse cogendum ad contrahendum, nisi voluntas patris intercedat. Ergo e contra, posita conditione, cogendus erat contrahere, ideoque renovare consensum.

Resp. Dist. et explicio: cogendus ad contrahendum, id est, ad perficiendum et consummandum Matrimonium; conc. Aliter, nego. Nam juxta interrogationem intelligenda responsio, et juxta causam propositam interpretanda sententia: jam vero quaestio proposita fuerat, an ille cogendus esset consummare Matrimonium?

THESIS XXIV.

Conditiones substantiae Matrimonii oppositae, aut ejus bonis, consensum irritum reddunt.

187. *Nota.* Essentia Matrimonii in vinculo stat; ideoque in consensu ad societatem conjugalem: hinc tria bona sequuntur ad quae tacite obligantur; scilicet, ad perpetuam societatem, ad fidem mutuo sibi servandam, prolemque suscipiendam, seu non impediendam, si Deus dederit.

188. Prob. 1.º In Jure [2] ex Gregor. IX, expresse habetur: «Si conditiones contra substantiam conjugii inserantur; puta, si alter dicat alteri: contraho tecum si generationem prolis evites, vel donec inveniam digniorem, aut si pro quaestu adulterandam te tradas; Matrimonialis contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu.»

2.º Sine substantia nihil perfici potest: sed in praedictis bonis

(1) C. *Super eo*, de Cond. appos.—(2) Cap. fin. de Cond. appos.

stat Matrimonii substantia (1); ergo, non consentit in Matrimonium, qui ea excludit bona.

Confir. Ceteri contractus annullantur quoque, si quicumque apponatur contra eorum substantiam; ut in societate, si lucra et damna non sint communia; in mutuo, si non transferatur rei mutuae dominium, etc. Ergo idem dicendum de Matrimonio.

189. Corollarium. Patet proinde non solo jure ecclesiastico, sed naturali irritari Matrimonium conditionibus dictis; nam ex ipso contrahendi modo excluditur contractus substantia.

190. Obj. 1.º Contrahentes cum intentione vitandi prolem, non servandi fidem, etc., valide contrahunt; ergo etiamsi exterius haec in conditionem et pactum deducantur, stabit Matrimonium: si enim intentio interna non excludit consensum, neque pactio externa excludet.

Resp. Nego *conseq.* Nam quidem, intentio non standi obligationi, illam non impedit, sed potius supponit; illam autem omnino excludit pactum se obligandi ad oppositum. Jam vero obligatio ad illa bona est de substantia Matrimonii: si ergo in ipso contractu quis velit ad oppositum obligari, non se obligat ad Matrimonium, seu non illud contrahit.

Obj. 2.º Si homini existenti accidat aliquid contra ejus substantiam, ipse perit. Atqui si existenti Matrimonio adjectantur dictae conditiones, non illud annullant; ergo nec si apponantur prius.

Resp. Dist. *min.* Illud non annullant, quia est indissolubile, nec proinde retractari potest; conc. Quia non sunt contra ejus substantiam; nego.

191. Obj. 3.º Conditiones turpes, imo et impossibiles, non vitant contractum, sed rejiciuntur tamquam non positae: ergo idem dicendum de dictis conditionibus substantiae Matrimonium contrariis.

Resp. Dist. *Aut.* Conditiones... non impediunt consensum ad unionem conjugalem non annullant contractum; conc. Aliae conditiones; nego ant. et inde negatur paritas et consequentia.

(1) Cap. *Omne*, 27, q. 2.

SCHOLIION.

De conditionibus honestis bono Matrimonii adversis.

§. 1.

De contrahentibus cum promissione perpetuae castitatis.

De conditione adversus bona Matrimonii adjecta, quae quidem honesta existat, quaeri solet, an illud irritet, et primo quidem de adjecta perpetuae castitatis servandae promissione seu conditione.

192. Si enim aliqui contraherent ea lege, seu conditione, ut perpetuam servarent castitatem, impediretur, vi ipsius contractus matrimonialis, bonum prolis; quo casu censent aliqui non vitari Matrimonium, quia conditio illa est honesta, et aliunde usus non est essentialis; ita aliqui cum Abulensi, censentes ea conditione contraxisse B.^m Virginem cum B. Joseph. Hanc opinionem vere probabilem dicit esse Sanchez (1). Alii autem affirmant annullari contractum: sic D. Thomas (2), S. Bonavent., Sotus, Navarrus, Sanchez, qui eam multo probabiliorem censet, etc. Hujus sententiae rationes sunt.

193. 1.º Sum. Pontifex (Thes. praec.) absolute asserit, conditionem contrariam bono prolis irritare Matrimonium, quin distinguat inter honestam vel turpem; ergo.

2.º Bona Matrimonii, ideoque et jus ac obligatio conjugum, non sequuntur illud pro libitu contrahentium, sed ex ipsa Matrimonii essentia, seu ex Deo auctore naturae; ergo conditio quae his bonis adversatur repugnat intrinsicis et necessariis ad Matrimonium, et ideo illud irritat.

194. Prior opinio ait, 1.º Copula carnalis non est de essentia Matrimonii, sed vinculum; ergo conditio excludens copulam non irritat illud.

Alii respondent, Copula in actu secundo non est essentialis; conc. In actu primo, seu quoad jus; nego. Item dist. *consequens*. Conditio excludens copulam et jus ad illam non irritat; nego *conseq.* Si non excludat obligationem et jus ad copulam, non vitiat Matrimonium; conc. vel potius nego suppositum. Si enim sub conditione non petendi, vel reddendi debitum, seu servandi castitatem,

(1) De Matr. l. 5, d. 10.—(2) 4, dist. 28, Q. un. a. 4, ad 3.^m

contrahatur Matrimonium, intenditur ut vi ipsius contractus excludatur jus et obligatio.

195. 2.º Dicunt: Duo qui voto castitatis obstricti sunt, valide contrahere possunt. Atqui tamen jus et obligationem mutuam ad copulam non acquirunt; ergo talis obligatio non est intrinseca.

Ad haec autem reponunt alii: Obligatio erga Deum non habendi copulam praescindit ab eo, quod sit jus et obligatio erga conjugem ad eam habendam; votum enim castitatis non est traditio proprii corporis, vel juris ad alienum corpus, sed promissio non utendi proprio vel alieno corpore; si ergo voto obstrictus Matrimonio se tradat, infidelis quidem erga Deum erit, cum non stet promissis, sed traditio valida existet.

196. Si autem certus fieret, puta, speciali Dei instinctu, quod Matrimonium nihil voto castitatis obstaret, tunc sane conjux, qui castitatem vovisset, nullatenus peccaret in Matrimonio contrahendo. Sic explicat D. Thomas, (1) agendo de B. Virgine: «Copula carnalis cecidit implicite sub consensu B. Virginis, sicut actus implicite continetur in potentia. Potentia autem ad carnalem copulam non contrariatur virginitati, nec dimittit aliquid de puritate ipsius nisi ratione actus, qui quidem nunquam fuit in proposito beatæ Virginis, sed erat jam certificata, quod actus nunquam sequi deberet.» Similiter explicat Suarezius (2): «Discendum ergo est, cum Hugone Victor. (l. de Virg. M.), quem S. Thomas, Albertus M. et ceteri scholastici secuti sunt, et fuit etiam sententia antiquorum Patrum (ut supra vidimus), B. Virginem ex divina revelatione contraxisse Matrimonium. In omnibus enim rebus speciali Spiritus Sancti directione regebatur, praesertim in re gravissima, et quae ad statum totius vitae pertinebat, et ad mysterium Incarnationis proxime ordinabatur. Eadem autem revelatione intellexit B. Virgo snum sponsum libenter in perpetuam virginitatem fuisse consensurum, nullumque detrimentum perfectioni suae virginitatis allaturum. Et hinc etiam intelligitur, potuisse B. Virginem consentire in verum Matrimonium, non consentiendo actualiter et explicite in carnalem copulam, neque absolute, neque sub illa conditione, si S. Joseph debitum petisset. Quia jam erat certa, illum nunquam petiturum: unde supervacaneus et otiosus fuisset talis actus. Dico autem actualiter et expresse; quia in radice, et in causa, videtur habuisse hunc consensum, consentiendo in Matrimonium.»

197. 3.º Adjiunt primae opinionis AA. Si post Matrimonium se obligent conjuges ad continentiam, stat simul cum ea obliga-

(1) 4, dis. 30, Q. 2, a. 1, q. 2 ad 3.—(2) 3, p. q. 29, a. 2, sec. I.

tione vinculum Matrimonii: ergo ab initio potuit validum esse Matrimonium cum conditione non utendi.

Ad haec respondent alii: dist. *ant.* Si se obligent ex fidelitate; conc. Si se obstringant quasi remittendo jus et obligationem e Matrimonio contractam; nego *ant.* vel potius suppositum: procedit enim obligatio a Deo auctore naturae, quam dissolvere nequeunt conjuges. Item negant *consequentiam*: quia fit essentialiter in Matrimonio corporum traditio; et ideo fieri non potest, quin verum iustitiae jus ab utroque conjugate acquiratur.

Ejusmodi sunt utriusque opinionis fundamenta, quae lectoris prudenti criterio committimus. At «D. Thomas et ejus discipuli communius opinantur» cum 2.^a sent. Suarez (ibid.).

§. II.

De contrahentibus cum obligatione non petendi debitum.

198. Si unus conjugum intenderet alterum obligare dicendo: «Contrahe tecum, si voto castitatis te obliges ad non petendum neque reddendum debitum;» quidam consent, non irritari Matrimonium: quia religio tantum erga Deum obligatur, non iustitia erga conjugem. Sed verus affirmat Sanchez cum Soto et aliis, invalidari contractum: nam illa obligatio opponitur quidem bono prolis, et vi ipsius substantiae contractus matrimonialis. Qui enim vi pacti matrimonialis tenetur ad votum, et tenetur ad id quod connaturaliter sequitur votum: unde talis conditio repugnat naturae Matrimonii.

Idem dicendum, si conditio tantum adjiciatur, *non petendi debitum*. Quia Matrimonium, ob bonum prolis, consequitur jure naturae mutuum et aequale jus ad corpus alterius: ergo si quis contendat, vi ipsius contractus matrimonialis, jus alterius conjugis limitare, intrinsecis Matrimonii bonis opponitur.

THESIS XXV.

Si quis ea conditione vel modo Matrimonium contrahere voluerit, ut contractum mere civilem ineat, seu ut praescindat omnino a ratione sacramenti, irritum erit tale Matrimonium.

199. *Nota. I.* Ratio sacramenti fuit a Christo D. Matrimonio adjecta, ita ut per se non sit eidem intrinseca; hinc infidelium Matrimonia non sunt sacramenta, etiamsi vera et legitima existant. Verum dubitari potest, utrum perfectio ista sacramentalis ad sub-

stantiam pertineat Matrimonii christiani, ita ut, illa remota, Matrimonium verum esse nequeat.

II. Sacramenti ratio est complexa, et potest considerari secundum ea, quae ipsum comitantur, praecedunt et consequuntur. Comitantur quidem quae sunt constitutiva, praecedunt dispositiones necessariae, sequuntur effectus et omnia ei connaturaliter connexa. Quia vero sacramentum Matrimonii in ipso matrimoniali contractu situm est (1), ideo quae praecedunt, comitantur et sequuntur contractum, pariter se habent ad Sacramentum, et vice versa.

200. Prob. 1.^a Pius IX supra (2) ait: «Nihil dicimus de illo alio decreto, quo Matrimonii sacramenti mysterio, sanctitate, dignitate omnino despecta, ejusque institutione et natura prorsus ignorata et eversa, atque Ecclesiae in sacramentum potestate prosumpta, proponebatur... ut Matrimonium tamquam civilis tantum contractus haberetur. Cum nemo ex catholicis ignoret Matrimonium esse unum ex septem sacramentis a Christo institutum, nec propterea inter fideles Matrimonium dari non posse, quin uno eodemque tempore sit sacramentum; atque idcirco quamlibet aliam, inter christianos, viri et feminae conjunctionem, eorumque etiam civilis legis vi factam, nihil aliud esse posse, nisi turpem concubinatum; ac proinde a conjugali fodere sacramentum separari numquam posse.» Similiter Leo XIII ait (3): «Nec quemquam moveat illa tantopere a regalistic praedicta distinctio, vi cujus contractum nuptialem a sacramento disjungunt, deo sane consilio, ut Ecclesiae reservatis sacramenti rationibus, contractum tradant in potestatem arbitriumque principum civitatis. Etenim non potest hujus modi distinctio, seu verius distinctio probari; cum exploratum sit in Matrimonio Christiano contractum a sacramento non esse dissociabilem; atque ideo non posse contractum verum et legitimum consistere, quin sit eo ipso sacramentum.»

201. 2.^a Ratio hujus rei innuitur in laudatis Pontificum verbis. a) Christus D. voluit ac instituit, ut ipsum Matrimonium esset sacramentum; Matrimonium autem est ipse contractus, dummodo sit legitimus: ergo Christianus, qui vult Matrimonium, non potest, ex ipsa Christi institutione, praescindere omnino a ratione sacramenti. b) Qui omnino praescindit a sanctitate sacramenti, necessario spernit auctoritatem Ecclesiae in tale sacramentum, et in Matrimonium, quo intrinsecus illud constituitur. Sed posthabita Ecclesiae auctoritate, et civili tantum habito contractu, non consistet contractus legitimus; ergo qui omnino praescindit a ratione sacramen-

(1) Thes. XI, n. 73.—(2) Ibid. Thes. XIV, n. 98.—(3) Supra ibid.

ti, irritum efficit Matrimonium. *Maj.* patet. Nam quatenus est Matrimonium res sacra, ad auctoritatem referri debet Ecclesiae, *Min.* etiam: etenim, ut ait (ibid.) Leo XIII: «De sacramentis statuere et praecipere, ita, ex voluntate Christi, sola potest et debet Ecclesia, ut absolum sit plane potestatis ejus vel minimam partem ad gubernatores rei civilis velle esse translata.» Atqui sacramentum intrinsecus constituitur ipso contractu matrimoniali, ut in Nota II.^a diximus: ergo.

202. Obj. Materia et forma sacramenti Matrimonii in ipso contractu matrimoniali sita est. Sed etiamsi quis a ratione praescindat sacramenti, potest integram materiam et formam sacramentorum adhibere; puta, lavare, unguere, et convenientia proferre verba: ergo potest quoque contractus perfici matrimonialis, praetermissa omnino ratione sacramenti.

Resp. Dist. *min.* Potest materia et forma physice, seu materialiter, adhiberi, etiam si quis praescindat a ratione sacramenti: conc. Si materia et forma in actu morali et legitimo sint repositae; subd. Possunt adhiberi materia et forma, praetermissa ratione sacramenti, si actus ille per se legitimus esse valeat independenter a perfectione sacramentali; conc. Aliter; nego.

Scilicet, contractus matrimonialis a Christo sanctificatus, et ea de causa Ecclesiae potestati traditus, non potest esse legitimus, si quis conetur ab ea praescindere sanctitatem ac Ecclesiae potestatem, et illum ut merum naturalem ac civilem contractum inire.

203. *Scholion.* Dubitari potest, quid accideret, si quis, non quidem «Sacramenti dignitate omnino despecta, atque Ecclesiae in sacramentum potestate prorsus sprete,» uti loquitur Pius IX (1); neque cita disjungeret contractum nuptialem a sacramento, eo consilio, ut, «Ecclesiae reservatis sacramenti rationibus, contractum traderet in arbitrium principum,» ut ait Leo XIII (ibid.); sed, servatis omnibus Ecclesiae statutis ad legitimitatem Matrimonii, sola careret intentione suscipiendi et ministrandi sacramentum, quae pro valore sacramentorum requiritur?

In primis certum omnino censemus; requiri de jure, seu quoad licitatem; id enim saltem aperte docent (ibid.) summi Pontifices.

Deinde, existimamus etiam cum Sanchezio (2), necessum esse pro validitate contractus Matrimonii, ut perfectio sacramentalis semper illum comitetur, ideoque nec intentio necessaria pro sacramenti susceptione a contractu excludatur. Praeter Pontificum laudata superioris verba, quae id suadere possunt, vide alias apud Sanchezium rationes, temporis enim angustia in his amplius immorari non patitur.

(1) Supra, Cap. III, Th. VI.—(2) Lib. 2, D. 10, n. 6.

ARTICULUS III.

De praeparatione ad Matrimonium, seu de sponsalibus.

204. Sponsalia sunt quaedam ad Matrimonium via et praeparatio. Solent namque conjuges ante conjugium de eo pertractare et convenire, et inde ad illud inendum quae necessaria sunt providere. Ne autem ad finem incertum certas et frustraneas adhibeant expensas et curas, ad Matrimonium certo contrahendum sponsione mutua communiter obligantur, qua de causa ejusmodi de futuro Matrimonio promissiones Sponsalia dicuntur. Sed praeter proprium istum sensum, alium inde derivatum etiam habent: sic dona illa quae mutuo sibi dare sponsi solent, etiam sponsalia appellantur: similiter conjuges, Matrimonio rato nondum consummato, juncti, latiori sensu, etiam Sponsi dicuntur; sic de B. Virgine et B. Joseph dicit Scriptura (1): *Cum esset desponsata Mater ejus Maria Joseph.*

THESIS XXVI.

Pro veris sponsalibus necessaria est promissio deliberata, externa et mutua.

205. *Nota.* Supponimus personas, quae sponsalibus obligari intendunt, esse habiles ad contrahendum. Ea existente dispositione remota, quae proxime ad ipsa sponsalia pertinent, inquirimus.

206. Prob. I.^a pars 1.^a Ad Matrimonium homines non obligantur, uti diximus supra (2), sed libere illud amplecti possunt; imo ad majorem continentiae perfectionem omnes invitantur. Atqui sponsalia inducunt de contrahendo Matrimonio obligationem; ergo nisi quis promittat, seu nisi jus in semetipsum alteri tradat in ordine ad contrahendum conjugium, non habebuntur sponsalia.

2.^a Patet ex ipsa sponsalium definitione, prout in Jure (3) traditur: ut enim ait Nicolaus Pontif. sunt «futurarum nuptiarum promissio.»

207. II.^a pars aperta est, nam ex promissione indeliberata, seu necessaria, obligatio moralis erui nequit. Est enim promissio veluti privata lex; atqui debet lex esse rationalis actus.

208. III.^a pars. Quod externa esse debeat promissio ut fiant spon-

(1) Matth. I, 18.—(2) Thes. III, n. 21.—(3) Cap. *Nostrates*, 30, q. 5. Et *Juricons.* l. 1, ff. de Spons.

salia, patet; cum haec sint inter duos homines contractus ultra citroque obligatorius, in quo uterque dat, uterque acceptat jus in alterum.

Confir. In Jure positivo exigitur, quod intercedat acceptatio, ut promissio obliget; quod erudite ostendit Sanchez (1); ergo.

209. IV.^a pars prob. Patet communi sensu, et expresso Jure (2), in quo sponsalia vocantur repromissio, id est reciproca promissio.

Ratio est, quia sponsalia sunt praevis ad Matrimonium futurum contractus: sed Matrimonium debet esse mutua promissio et obligatio: ergo a pari sponsalia.

SCHOLIA

210. I. Inquiri solet, utrum, si altera pars acceptet quidem promissionem sibi factam, sed non repromittat; obligabitur ad alterius libitum is qui promisit, si tandem ille contrahere Matrimonium decernat.

Variae feruntur sententiae; verior autem sic distinguit: si promissio fiat gratis et liberaliter, seu non expectando repromissionem; promittens obligabitur, donec prudenter appareat alterum a celebrando Matrimonio desistere. Si vero non fiat gratis, sed intendendo firmare spem Matrimonii, quae quidem ab utriusque pendet promissione, prior promittens non obligabitur.

211. II. Promissionem deliberatam requiri ad sponsalia diximus, sicut etiam ad Matrimonium. Quid ejusmodi requirat deliberatio ex opposito intelligetur. Aliqui voluntatis motus dicuntur primo primi, quia ita celeriter fiunt, ut nullo modo possit illos homo cohibere: tales actus non sunt ulla tenus liberi, seu deliberati. Alii actus secundo primi appellantur, qui absolute impediri possunt, sed sub tenui libertate: in his non est culpa mortalis, sed venialis esse potest. Alii vero actus sunt perfecte liberi, quia ex ratione dirigente et voluntate libera procedunt; et in his est plena ratio culpae. Haec deliberatio ergo, quatenus opponitur motibus primo primis, vel etiam secundo primis, requiritur et sufficit ad sponsalia: major autem deliberatio, quae considerationem importet omnium circumstantiarum, quae in re occurrere possunt, non est necessaria. Et quidem illa prior requiritur: nam obligant sub gravi sponsalia, et ex justitia, et circa rem gravem versantur; sufficit quoque: nam in Jure saepe statuitur (3), septennium sufficere ad

(1) De Matr. Disp. 6, l. 1. — (2) L. 1, ff. de Spons. — (3) Cap. Literas, a. Accessit, c. Ad dissolvend., de Sponsal. imp.

contrahenda sponsalia. Sed in ea aetate perfectior illa deliberatio dari communiter nequit; ergo. Ita S. Antonin., Soto, Molina, Sanchez, etc., etc.

THESIS XXVII.

Ex sponsalibus a) gravis oritur ex justitia obligatio; b) si autem quis ficte promittat, per se quidem graviter peccat contra veritatem; c) at non obligatur per se ad Matrimonium.

212. Nota. Disputatur inter AA. in quo essentia promissionis sit reponenda. Vazquezius (1) eam definit: «Affirmatio et annuntiatio alicujus rei in futurum faciendae, ei insinuata in cujus gratiam et utilitatem seu obsequium, res faciendae est.» Talis enuntiatio, ait, aut fit Deo, aut fit homini; si fiat Deo, intellectu perficitur: nam Deo intellectu loquimur, et ita fidem nostram ei voto, aut juramento, alligamus; si fiat homini, non nisi verbis aut signis sensibilibus fieri potest. Suarez autem (2) ait, voluntatem efficacem se obligandi alteri ad aliquid in futuro in commodum ipsius praestandum, eidemque significatam, constituere promissionem, prout a promittente pendet; consummari autem si ab altero acceptetur. Unde censet Vazquezius in quadam locutione mentali, vel externa sitam esse essentiam promissionis; Suarez autem in quodam promittentis voluntatis actu qui exigit, tamquam conditionem, ut intercedat alterius acceptatio.

213. I.^a pars prob. 1.º In contractu oneroso ex justitia necessarium est aequalitatem servare: sed si quis non stat sponsalibus, non servat aequalitatem contractus onerosi, et quidem in re gravi; ergo.

2.º Ex promissione, si compensatoria sit (ut argumentatur Vazquez (3), et ex definitione a Suarezio data elucet) oritur jus justitiae acceptanti in materia corporali et utili, et ad jus naturale pertinet dare unicuique quod suum est, et debitum persolvere; et si res promissa sit magni momenti, non potest esse levis injustitia. Atqui haec in sponsalibus concurrunt; ergo.

214. II.^a pars. Nota. Duplex fictio considerari in sponsalibus solet: prima; si dicat quidem exterius sponsus, se promittere, at interiorius nolit; secunda; si promittere quidem velit, quin tamen obligetur. Dicimus ergo graviter peccare, et quidem in utroque casu.

(1) De Matr. disp. 6, c. 2. — (2) De juram. l. 2, c. 1; et de voto, l. 1, c. 13. — (3) Ibid. c. 3, n. 35.

215. Prob. Mentiri in re graviter nociva est peccatum grave; sed qui eo modo fecte promittit, sic mentitur; ergo. *Major* est evidens; *minor* etiam; error enim in quem alter inducitur per fectam illam promissionem, est error gravem inducens molestiam, et iniquam in re magni momenti subjectionem, ac libertatis moralis coarctationem.

Diximus: per se graviter peccat. Nam si fecte promitteret, ex errore vel ignorantia inductus naturae promissionis; vel quia necessitate magna ad id cogeretur; posset leviter tantum, vel nullatenus peccare.

216. III.^a pars prob. 1.º Ex contractu invalido nequit obligatio oriri: sed promissio fecta, seu mere externa, est invalida; ergo. *Minor* patet: nam consensus, et quidem liber, est de essentia contractus.

2.º Matrimonium cum conditione celebratum substantiae illius opposita est invalidum, ut supra dictum est; quia, scilicet, talis conditio excludit verum consensum: ergo idem dicendum de sponsalibus, si consensus fuerit fictus.

217. Obj. 1.º Promissio sita est in assertione ejus quod in futurum agendum est, ei enuntiata in cujus commodum ordinatur. Sed repugnat asserere aliquid in futurum, et non asserere; sicut affirmare aliquid de praesenti et non affirmare; ergo repugnat promissio fecta. Ita Vazquez, juxta suam definitionem supra traditam.

Resp. Dist. *maj.* Inadaequata promissio sita est... conc. Adaequate; nego *maj.* Nempe futurum contingens catenus a nobis asseritur, quatenus veritatem in sua causa habet: futurum autem a nobis faciendum continetur in actuali nostro proposito. Unde inquit D. Thomas (1): «Sufficit ad veritatem verbi, quod aliquis dicat id, quod proponit se facturum: quia jam hoc verum est in sua causa, scilicet in proposito facientis.» Jam vero, praeter hoc fundamentum futuri eventus, scilicet, actuale propositum, potest aliud certius adjici; nempe, obligatio efficiendi, ut in re ipsa et in executione vera sit illa assertio de futuro, quatenus respicit effectum in se, et non tantum in causa; ita ut, inde teneatur homo non tantum ad habendum propositum, prout simplex requirebat assertio, sed etiam ad perseverandum in eodem. Nam, sane, per se non tenetur homo ad permanendum in aliquo proposito.

218. Obj. 2.º Obligatio consequens promissionem oritur e jure naturae, non ex libito promittentis; sicut obligatio verum dicendi fuit ab humana ipsa locutione, velit nolit qui loquitur: ergo stul-

(1) 2. 2. q. 89, a. 7, ad 1.

tum est, quod velit quis promittere, et non obligari ad standum promissis.

Resp. Dist. *maj.* Obligatio ex *fidelitate* consequens promissionem oritur jure naturae; conc. Obligatio ex *justitia*; nego *maj.* Nam haec obligatio inde promittenti nascitur, quod velit implicite vel explicitate, transferre ad alium, cui promittit, rem aliquam vel jus ad rem. Sane qui loquitur, obligatur naturaliter, ipso facto, verum loqui; et qui vere promittit, fideliter tenetur exequi rem promissam; et qui jus vere alii concedit, justitia obligatur: non autem qui fecte promisit, vel fecte jus tradidit.